

Õiguskantsler

Teie 05.02.2024 nr

Meie 09.05.2024 nr 7-4/240725/2402731

Õigus õppida eesti keeles

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, et Teie hinnangul ei suuda Kiviõli I Keskkool edaspidi tagada eesti emakeelega lastele nõutava kvaliteediga õpet, sest koolis hakkab õppima senisest rohkem muukeelseid lapsi.

Leian, et igapähe on tema rahvusest sõltumata võrdne õigus omandada eestikeelne haridus ([põhiseaduse \(PS\) § 12 lg 1](#) ja [§ 37 lõiked 1 ja 4](#)). Kui muu emakeelega õpilane vajab eesti keeles õppimisel lisatuge, ei tähenda see, et eesti emakeelega õpilase võib jätta juhendamata ja toetamata. Seega ei ole põhjust arvata, et eesti keelt rääkivate laste õigusi rikutakse, kui kooli asub õppima rohkem muukeelseid lapsi. Kool ja kooli pidaja peavad koos leidma lahendused, kuidas õpilased saaksid parimal võimalikul viisil omandada hariduse eesti keeles.

Koolil tuleb toetada kõigi õpilaste vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut ([põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse \(PGS\) § 3 lg 1](#)). Nõuetele vastava hariduse kättesaadavuse eest vastutab kooli pidaja ([PGS § 7 lg 1 ja § 7¹ lg 1](#)).

Uuel õppeaastal alustavad eestikeelsele õppele üleminekut esimesed ja neljandad klassid ([PGS § 100¹⁵](#)). Koolidel ja kooli pidajatel on võimalik seejuures kasutada erinevat metoodikat. See aga ei tähenda, et muu emakeelega õpilane ei peaks saama õppida eesti keeles ükskõik mis klassis ja koolis juba praegu (vt ka 01.09.2024 jõustuvat [PGS § 21](#) muudatust).

Arusaadavalt tunnevad vanemad enda laste õppimise pärast muret. Mure on neil, kelle kodune keel on eesti keel, aga ka neil, kelle lapsed on seni saanud õppida vene keeles (vt ka [õiguskantsleri seisukohta 25.10.2023 „Eestikeelsele õppele üleminek“](#)).

Haridus- ja Teadusministeeriumi andmete kohaselt õpib 2023/2024. õppeaastal Lüganuse vallas tegutsevates koolides kokku 664 õpilast. Lüganuse vallas on praegu võimalik õppida vene keeles Kiviõli Vene Koolis, kus on 196 õpilast ([Kiviõli Vene Kooli põhimääruse § 5 lg 2](#)). Kiviõli I Keskkooli 347 õpilasest on 106 muu emakeelega. Kooli õppekeel on eesti keel ([Kiviõli I Keskkooli põhimäärus § 5 lg 2](#)). Muu emakeelega õpilaste arv koolis kasvab, kuna Kiviõli Vene Kool ei võta enam alates järgmisest õppeaastast õpilasi esimesse klassi. Eeldatavasti 2027/2028. õppeaastast lõpetatakse Kiviõli Vene Kooli hoones õppetegevus. Kiviõli I Keskkool, Kiviõli Vene Kool ja Lüganuse Kool ühendatakse uueks kooliks 1. septembril 2024 (haridus- ja teadusministri 27.03.2024 [käskkiri nr 1.1-2/24/83 „Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavate riigiasutuste Kiviõli I Keskkooli, Kiviõli Vene Kooli ja Lüganuse Kooli ümberkorraldamine ja Kiviõli Riigikooli moodustamine“](#)).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Umbes poolte Lüganuse valla elanike emakeel on eesti keel (31.12.2021 seisuga oli valla 8223 elanikust 4257 eesti emakeelega). Valla suurimas keskuses, Kiviõli linnas, kus asuvad ka Kiviõli I Keskkool ja Kiviõli Vene Kool, elas 2021. aasta lõpus 4854 elanikku, kellest 1688 olid eestlased. Eri emakeelest hoolimata elatakse igapäevaselt koostoitmiva kogukonnana, mille ühtsus sõltub ka sellest, kuidas teineteise keelest aru saadakse. Eestis ei saa olla aga selleks ühiseks keeleks midagi muud kui eesti keel, mida on võimalik kõige paremini omandada lasteaias ja koolis.

Järgmisel õppeaastal peaks esimesse klassi minema 57 Lüganuse valla last. Kiviõli I Keskkooli eelkoolis käivatest lastest on 31 lasteaia eestikeelses rühmas. Neist viis last on pärit kakskeelsest ja seitse venekeelsest perest ning 21 last käib venekeelses rühmas. Seega võib osa esimesse klassi minevatest lastest vajada abi eesti keeles õppimisel. Alates 1. septembrist lähevad eestikeelsele õppele üle ka lasteaiad (01.09.2024 jõustuv [koolieelse lasteasutuse seaduse § 8](#) muudatus). Seega võib eeldada, et edaspidi kooli minevate laste eesti keele oskus on parem ja nad vajavad vähem tuge õppimisel koolis.

Õpilastele, kelle emakeel ei ole eesti keel, võib eesti keeles õppimine olla ajuti keeruline (vt ka [õiguskantsleri 26.10.2023 seisukohta „Eestikeelsele õppele üleminek“](#); [Haridus- ja Teadusministeeriumi juhendmaterjal](#)), eriti sel juhul, kui laps on seni õppinud vene keeles. Juhendatud ja toetatud õppe laabumine sõltub kooli töötajate teadmistest, oskustest ja hoiakutest. Õpetajad ja tugispetsialistid peavad vastama kvalifikatsiooninõuetele ([PGS § 74¹](#)). Vajaduse korral tuleb õpetajatel täiendada end õpetamismeetodite alal. Kool saab pakkuda õpetajatele lisatuge ka Keelesammu programmi kaudu, mida korraldab [Eesti Keele Instituut](#) (vt ka [Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehte „Eestikeelsele haridusele üleminek“](#)).

Kiviõli I Keskkoolil on olemas kogemus, kuidas toetada muu emakeelega õpilaste eestikeelset õpet. Kooli selgituste kohaselt on õpetajad saanud ka vajalikku koolitust. Eesti keeles õppimist on võimalik toetada ka nii, kui klassis on üheaegselt kaks õpetajat. Põhjendatud juhtudel on õpetajal võimalik suunata õpilast ka tema emakeeles, kuid see peab olema läbimõeldud, kuna õpe peab toimuma eesti keeles. Kool saab ajutiselt korraldada eesti keele õpet ka vastavas tasemerühmas, sellega peavad nõus olema ka lapsevanemad ([PGS § 46 lõiked 10 ja 11](#)). Kuigi õppekavavälises tegevuses osalemine on vabatahtlik, saab ka sellise tegevuse kaudu toetada õpilase eesti keele õpet ([PGS § 40 lg 1](#)).

Eeltoodud arvestades võib eeldada, et kool on võimeline õpetama ja toetama eri emakeelega lapsi. Oluline on, et kogu koolikeskkond toetaks eestikeelset õpet, innustaks noori õppima eesti keelt ning tundma huvi eesti kultuuri ja Eestis toimuva vastu.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): Kiviõli I Keskkool ning Haridus- ja Teadusministeerium

Atko-Madis Tammar 693 8432
Atko-Madis.Tammar@oiguskantsler.ee